

Цей Інформаційний бюлетень містить загальний огляд даних раунду 8 Оцінки умов для повернення (CoRA), проведеного у квітні й травні 2024 року в 858 населених пунктах 284 громад 23 областей. Для отримання повної версії звіту з набором операційних даних надішліть запит на адресу: DTMUkraine@iom.int.¹

КОНТЕКСТ

За підрахунками МОМ, станом на 11 квітня 2024 року в статусі внутрішньо переміщених осіб в Україні залишається приблизно 3 548 000 людей. Водночас, за даними УВКБ ООН, ще 6 554 800 осіб виїхали за кордон.^{2,3} За оцінками МОМ, станом на 11 квітня 2024 року приблизно 4 734 000 осіб спонтанно повернулися до звичного місця проживання в Україні (як із місць внутрішнього переміщення, так і з-за кордону) після щонайменше двох тижнів у статусі переселенців. Близько 24% із них повернулися з-за кордону.⁴

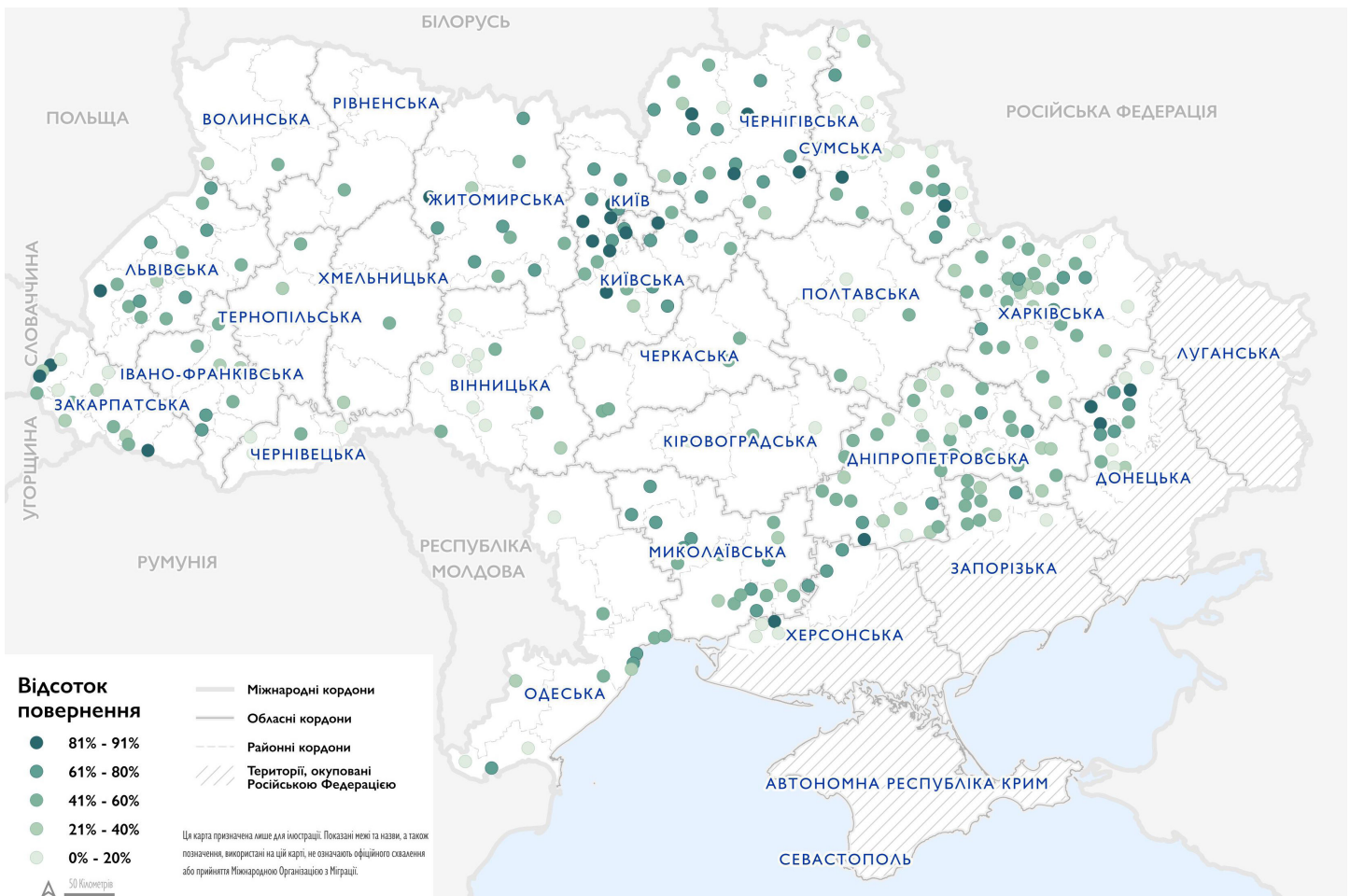
Для обґрунтування цільових втручань, спрямованих на зменшення вразливості, яка виникає через погані структурні й соціальні умови в місцевостях, куди повертаються українці, Оцінка умов для повернення (CoRA) надає деталізовані дані про те, куди повертаються переселенці, в чому найбільше проявляється їх вразливість та з яких причин.

Рисунок 1. Охоплення раунду 8 Оцінки умов для повернення

Дані на рівні громад і населених пунктів доступні за запитом на адресу DTMUkraine@iom.int.

Мапа 1. Рівень повернення у громадах, оцінених в раунді 8 Оцінки умов для повернення

¹ Дані, що містяться в повній версії звіту і в наборі операційних даних, класифіковано як інформацію з обмеженим доступом згідно з [Класифікацією чутливості даних та інформації УВКБ ООН для України](#).

² Міжнародна організація з міграції (МОМ), [Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні, раунд 16 \(квітень 2024\)](#).

³ УВКБ ООН.

⁴ Міжнародна організація з міграції (МОМ), [Звіт про повернення населення в Україні, раунд 16 \(квітень 2024\)](#).

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ — ЩО ВПЛИВАЄ НА УМОВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ

ЗАСОБИ ДО ІСНУВАННЯ

- Значна частина осіб, що повернулися, зіткнулася зі складними умовами для працевлаштування після повернення. Ключові інформанти (КІ) у 56% (481) населених пунктів повідомили про те, що шукачів роботи, яким вдається знайти прийнятну роботу, дуже мало або взагалі немає. У таких населених пунктах, за оцінками, проживають 25% осіб, що повернулися (692 000 осіб).
- У 5% (39) оцінених населених пунктів із важкими умовами для повернення з точки зору наявності засобів до існування повернулося щонайбільше 40% переміщеного населення. У цих населених пунктах відновлено лише певні види сільськогосподарської діяльності або й жодні з них, вкрай мало безробітних жителів знайшли роботу і тільки декілька магазинів відкриті.
- У 40% (341) від усіх оцінених населених пунктів тяжкість умов для повернення з точки зору наявності засобів до існування оцінено як середню, найспереду через повільні темпи відновлення ринку праці та закриття підприємств, через що можливості для працевлаштування лишаються обмеженими.
- Здатність **забезпечити себе базовими продовольчими і непродовольчими продуктами** залишається нагальною проблемою в місцях, куди повертаються люди. Ключові інформанти в майже кожному п'ятому оціненому населеному пункті (19%) повідомили, що всі жителі таких населених пунктів або принаймні більшість із них були змушені зменшити споживання предметів першої необхідності та їжі або перейти на менш якісні товари (159 населених пунктів).

ЗРУЙНОВАНЕ ЖИТЛО

- Тяжкість умов для повернення з точки зору масштабів зруйнованого житла було зафіксовано на високому рівні у 5% (45) населених пунктів у 9 областях, більше половини з яких розташовані у Харківській (27%, 12 населених пунктів) і Херсонській (24%, 11 населених пунктів) областях.
- Майже половина цих населених пунктів (56%, 25 населених пунктів) також зазнали ракетних ударів, артилерійських і далекобійних обстрілів протягом місяця, що передувало збору даних. Частка населених пунктів, які зазнали пошкодження житла унаслідок посилення бойових дій в області, збільшилася на 10 відсоткових пунктів з часу попереднього оцінювання.
- За повідомленнями КІ, унаслідок війни більшість оцінених населених пунктів (95%, 813 населених пунктів) зазнали руйнування до 40% житла, у якому проживали три чверті осіб, що повернулися (75%, 2 659 000 осіб). Водночас унаслідок війни у 5% (45) населених пунктів понад 40% житлових будівель пошкоджено або зруйновано.
- **Порівняно з раундом 7 пошкодження житлового фонду погіршилося в 1% (6) оцінених населених пунктів**, з яких дві треті розташовані в Сумській та Дніпропетровській областях (по 33%). За словами КІ, це пов'язано з ескалацією бойових дій на сході та півночі України у травні 2024 року.
- У 3% (27) населених пунктах, де було пошкоджено житлові будинки, **пошкоджені будинки не відбудовувалися і не ремонтувалися**. 41% таких населених пунктів розташовані в Харківській області.

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ТА ДЕРЖАВНІ ПОСЛУГИ

- За даними КІ, у 21% (182) населених пунктів, у яких проживає 59% осіб, що повернулися, зафіксовано пошкодження шкіл. У 14% (122) оцінених населених пунктів пошкоджено дорожню інфраструктуру, що вплинуло на 38% осіб, що повернулися. КІ повідомили про пошкодження медичних закладів у менш ніж у п'ятій частині населених пунктів (13%, 108 населених пунктів), де проживає 43% осіб, що повернулися.
- Протягом місяця, що передувало оцінюванню, з перебоями з електро- (14% (120) оцінених населених пунктів) та водопостачанням (12% (99) населених пунктів) зіткнулася більше ніж кожна десята особа, яка повернулася (298 000 та 311 000 осіб відповідно). З часу попереднього раунду частка оцінених населених пунктів, у яких КІ повідомили про перебої з електропостачанням, зменшилася на 3 відсоткові пункти, що свідчить про покращення зусиль із відновлення мереж електропостачання.

ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

- КІ висловили занепокоєння щодо напруженості в громадах у 23% (199) оцінюваних населених пунктів, що стосується 40% (1 089 000) осіб, що повернулися. Найчастіше такі занепокоєння виникають через розподіл гуманітарної допомоги.
- КІ в 7% (57) оцінених в обох раундах населених пунктів повідомили про те, що жителі виходять з дому лише за необхідності, через що вулиці стають тихими, малолюдними. Третина таких населених пунктів розташована в Сумській області (19, або 33% населених пунктів). Знову ж таки, порушення повсякденного життя можна пояснити посиленням бойових дій в області, через що в деяких населених пунктах триває евакуація.

БЕЗПЕКА І ЗАХИСТ

- До 24% (203) оцінюваних населених пунктів зазнавали ракетних ударів, артилерійських або далекобійних обстрілів протягом місяця, що передувало оцінюванню. У понад двох третинах населених пунктів у зв'язку із тяжкою ситуацією з безпекою і захистом (49 із 71) повернулося до 40% переміщеного населення. Спостерігаються значні відмінності в показниках повернення в тих населених пунктах, де КІ повідомили про високий рівень тяжкості умов для повернення з точки зору забезпечення безпеки і захисту, що свідчить про те, що ситуація з безпекою необов'язково є основним фактором у питанні повернення.
- КІ повідомили, що жителям відомо про присутність **мін та/або боеприпасів, що не вибухнули, у 15% (128) оцінюваних населених пунктів**, які, як і в попередньому раунді, розташовані переважно в Харківській, Сумській та Донецькій областях. Роботи з розмінування виконувалися у 72% (92) оцінюваних населених пунктів, де повідомлялося про присутність мін або боеприпасів, що не вибухнули.

МЕТОДОЛОГІЯ

Для отримання деталізованих і практичних даних про умови та остаточність повернень українців в Оцінці умов для повернення (CoRA) застосовано методологію багатосекторального оцінювання на рівні населених пунктів (MSLA), що передбачає залучення ключових інформантів (KI) із місцевих органів влади на рівні населеного пункту або району міста.⁵ Кожен раунд оцінювання триває 45 днів, звіти готуються щоквартально. Раунд 8 охоплював період з 15 квітня по 31 травня 2024 року.

МОМ постійно розширювала охоплення дослідження CoRA з кожним раундом, спираючись на систематичну оновлювану кожні 45 днів базу даних про те, куди повертаються та куди ще повертатимуться люди по всій країні. Оскільки переміщення в Україні набуло тривалого характеру, розширене охоплення та перехід від щодвохмісячного до щоквартального оцінювання краще відповідає потребам гуманітарних партнерів та партнерів із відновлення, зосереджуючи увагу на довгострокових рішеннях проблеми переміщення населення.

Щоб зафіксувати увесь спектр умов, які можуть існувати в тій чи іншій громаді, використано цільову вибірку населених пунктів на основі таких критеріїв, як чисельність переміщеного та непереміщеного населення і наявність ключової інфраструктури. У випадку міст KI визначено для кожного району міста. Після оцінювання тієї чи іншої громади її включають до переліку громад для повторного оцінювання в ході кожного наступного раунду для розуміння динаміки повернень та умов для повернення.

Статистика населення на рівні населених пунктів пройшла перехресну перевірку і триангуляцію на основі даних, зібраних у рамках підготовленої МОМ Оцінки мобільності та потреб (MaNA), щоб забезпечити гармонізацію і точність даних про населення у всіх оцінюваннях МОМ⁶. Дані збирають на рівні населених пунктів, а потім агрегують за громадами. Усі показники чисельності населення на рівні громад, а також показники повернень, наведені в CoRA, взяті з даних раунду 9 MaNA (червень 2024 року). Причиною такої заміни є ширша репрезентативність даних про населення для MaNA, які охоплюють усі громади, а не лише підмножину населених пунктів, оцінюваних для CoRA. Дані про чисельність населення на національному рівні отримано з раунду 16 Опитування загального населення МОМ (квітень 2024 року). Дані про довоєнне населення на рівні громад отримано з Державної служби статистики України (Держстат).

Критерії для оцінювання умов для повернення розроблено на основі рамки показників Міжнародних рекомендацій щодо статистики ВПО (IRIS) та Рамкової програми МПК із пошуку довгострокових рішень. Їх адаптовано для створення переліку критичних або мінімальних умов, необхідних для того, щоб повернення стало довгостроковим рішенням проблеми переміщення. Вибрані показники поділено на п'ять тематичних напрямків або «чинників», що впливають на рівень тяжкості умови для повернення (таблиця 1).

ОЦІНКА ТЯЖКОСТІ УМОВ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ

Кожному секторальному показнику присвоєно «оцінку тяжкості умов повернення», тобто відносної повідомленої відсутності критичних фізичних і соціальних умов існування, які сприяють стійкій реінтеграції. Наприклад, у ході оцінювання респондентам ставили запитання: «Котра із запропонованих ситуацій найкраще описує звичайне громадське життя у вашому населеному пункті зараз?»

Таблиця 1. Перелік вибраних показників структурних і соціальних умов

ЧИННИКИ	ПОКАЗНИКИ
Засоби до існування 	<ul style="list-style-type: none"> Відновлення сільського господарства (де це є актуальним) Відновлення роботи великих підприємств та промисловості (де це є актуальним) Відновлення роботи державного сектора Відновлення роботи малого бізнесу, магазинів і ринків Наявність можливостей для працевлаштування Зменшення споживання домогосподарствами предметів першої необхідності та їжі або надання переваги менш якісним товарам
Житлово-комунальні та державні послуги 	<ul style="list-style-type: none"> Доступ до стандартних державних послуг Доступ до карних, правових і судових інституцій Доступ до освіти Доступ до медичних послуг Перебої в постачанні електроенергії Перебої в постачанні води домогосподарствам
Зруйноване житло 	<ul style="list-style-type: none"> Пошкодження чи руйнування житла Відбудова та ремонт пошкодженого чи зруйнованого житла
Безпека і захист 	<ul style="list-style-type: none"> Присутність боєприпасів, що не вибухнули, або мін Активні роботи з розмінування (де вони потрібні) Занепокоєність із приводу присутності збройних сил та ведення бойових дій Ракетні удари, обстріли або інші випадки застосування далекобійної зброї
Громадське життя 	<ul style="list-style-type: none"> Напруженість у громаді, пов'язана з переміщенням чи соціальною допомогою Якість повсякденного громадського життя

- На вулицях багато людей, зайнятих своїми буденними справами, обстановка видається безпечною (**низький рівень тяжкості**)
- На вулицях багато людей, зайнятих своїми буденними справами, але відчувається напруженість (**середній рівень тяжкості**)
- Люди не виходять із дому без крайньої потреби, вулиці практично безлюдні (**високий рівень тяжкості**)

У кожному з оцінених населених пунктів оцінку тяжкості умов для повернення за кожним показником агреговано у формі середнього значення для оцінки умов із точки зору кожного з існуючих чинників. Для кожної громади оцінку тяжкості умов для повернення для всіх оцінених населених пунктів агреговано та зважено на довоєнні показники чисельності населення в кожному з таких населених пунктів.

⁵ За винятком Дніпропетровської області, де інтерв'ю проводили з KI, які не належали до місцевих органів влади, щоб отримати уявлення про основні райони повернення, незважаючи на труднощі з отриманням доступу до обласних органів влади.

⁶ KI були опитані щодо частки осіб, які перемістилися з населеного пункту, а потім туди повернулися, у вигляді відсоткового діапазону (наприклад, 40–60%). Максимальну кількість осіб, що повернулися, розраховують шляхом множення верхнього значення наданого відсоткового діапазону частки повернень на оцінену кількість осіб, які перемістилися з відповідного населеного пункту.

ПРЕДСТАВНИЦТВО МОМ В УКРАЇНІ

Висловлені в цьому звіті думки належать авторам і необов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ). Інформація, що міститься в цьому звіті, призначена виключно для загальних інформаційних цілей. Використання позначень та форма подання матеріалу в цьому звіті не має на меті висловити будь-яку думку від імені МОМ щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи населеного пункту, їхньої влади, кордонів чи адміністративних меж. Усі мапи в цьому звіті призначені лише для ілюстративних цілей. Використані на ній кордони та назви не слід тлумачити як підтвердження чи визнання будь-яких позицій із боку Міжнародної організації з міграції. Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена, збережена чи передана в будь-якій формі або будь-якими засобами — електронними, механічними, шляхом фотокопіювання, запису чи будь-яким іншим чином — без попереднього письмового дозволу видавця.

© 2024. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Усі права захищені.

In partnership with
AID AIDE | Canada

